

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 49.

Lýsingaprisur fyri þetta grein: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tísdag hin 3. decembr 1929.

Kostur kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður búið á posthúsinu, lærvavnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

3. árg.

FØROYINGAR er framum alt ein sjófarandi fjóð, og eingin kann avnoka hetta, til tess eru domir nógv, ið dragast kunnu fram um sjóferðir Føroyinga, teirra divi og ágrýtni. Føroyingar hava við sínum smáu skútum farið langferðir, veiðuferðir, vandaferðir. Føroyum hava hesar ferðir verið at innløgur, men Føroyar hava eisini gjøgnum árin sett nógv til á henda hátt — ja, Føroyar seta til á hvørjum ári.

Tað eru longu tíðin mong ár síðani menn sóu, at okkara sjómannastandur var mest sum einsamallur um at bera Føroyar peningaliga — og soleiðis er enn, og eingin kann avnoka tað. Tó hava ymsir framskygdir menn her á landi sliðið til ljóð fyri meiri fjølbroyttum vinnulivsháttum, soleiðis betri og lagaligari atgongd til dyrkingararbeið, ein meira tíðarhóskandi hátt at driva jarðarbrúk, soleiðis at so mong sum møguligt kunna virðisgera hina føroysku hagarjórðina, so eisini hon kann koma at geva fbyggjarum og landinum stórra innløg. Men ein botan í hesum víðurskiftum tyktist ikki at fáa viðhald hjá teim stóru politisku flokkunum, so enn verður einki broytt, men tíðin vil prógvað, at landið má dyrkast og so mong sum gjørligt er sleppa framat, til hin aldargamli hátturin at lata hagan liggja, bert til at halda fenaðin gangandi á, meðan fólkio ikki fær sett haka í, verður einaförð sopaður til síðis.

Eitt annað nú skjótt eisini gamalt mál, ið tala og skrivað hefur verið nógv um fyri at bota um vinnulivskindini her á landi, er at byrta stórvirki til at eyna føroyskt grót soleiðis til, at tað kann flytast út í stórum muni og koma á marknaðin millum annað byggingartilfar, og táð tað er roynt at vera sera gott — og vakurt — til byggingar, eru ongar grundir til at ivast í, at tað fær góðan prís. Um hetta var fingið flag, vildi tað eisini verið ein innlaga fyri landið. Grót trytur okkur ikki, og ikki trytur arbeiðsfólk. Um dagirnar var stovnað eitt partafelag, »Føroya grótvirki«, og seta menn tær bestu vónir til, at heppnast má at loysa henda stóra spurning, at flyta út grót, soleiðis at eisini á hesari leið kunnu vinnast landinum fleiri inntøkur. Verður fyrst byrja, kann tað ætlast, at táð gongd er komin á, vil hetta verk kunna greinast kring alt landið, hvar havnalivskindini eru ella verða lagalig, tí tilfarið trytur ikki.

I teim seinastu árum hefur verið nógv framhildið at nora

um føroyskt heimavirki. Greinir hava verið skrivaðar í bløðum, felag stovnað, framsýningar við útsolu hildnar, fyrst í Føroyum og nú stutt síðani í Keypmannahavn. Hesar framsýningar, skipaðar við útsolu bæði í Føroyum og nú í Danmark, hava verið ætlaðar at fremja ansin og hugin til føroyskt heimavirki, og endamálið er, at vit skulu gerast forir fyri at virka so mikið heima, at vit meira koma at gera av at flyta út og ikki — sum verið hefur síður í longri tíð — bert flyta inn. Framsýningin í Keypmannahavn prógvaði, at føroyskar heimavirkaðar vorur kunna seljast á útendum marknað fyri samuligar prísir. Til Tróndheims í Noreg, har framsýning verður á komandi sumri, eru Føroyingar bjóðaðir at halda framsýning við føroyskum heimavirkaðum lutum.

Ein umskipan av jarðarbrúksvíðurskiftunum, munandi útflytan av føroyskum gróti, føroyskt heimavirki so dúgliga stuðlað og framt, at heimavirkaðir lutir, javnbjóðis við aðrar, verða allgongdir á veraldar marknaðinum, allir hesir triggir fáttar treingja at verða framdir, tí teir eru munagóðir stuðlar fyri hitt føroyska samfelagið og miðin at til leið, at gera livikortini so góð, sum tey kunna gerast Føroyingum, og tað gerst uttan at nerva okkara aðalvinnuveg: fiskiskapin.

Undervisningsminister Borgbjerg fremsetter Forslag til Lov om Tilskud til Færøernes Højskole.

Fiskeri-Aktieselskabet Mærsk.

(Telegram til »Føroya Social-Demokrat«.)

København, d. 27.—11.—29.

Undervisningsminister Borgbjerg fremsatte i Dag Forslag til Lov om Tilskud til Folkehøjskole paa Færøerne. Forslaget er i Overensstemmelse med Ønsket fra Lagtingets Flertal. Efter Forslaget skal der af Statskassen og Lagtingets Kasse ydes Understøttelse til Folkehøjskoler paa Færøerne, men det samlede aarlige Tilskud til en Skole maa ikke overstige 3500 Kroner fra hver. Der kan tilstås trængende Elever Understøttelse.

I Anledning af, at Skibsreder A. P. Møller har købt to Skonerter, der skal drive Fiskeri ved Færøerne, er der dannet et Selskab med de to Skibe: Fiskeri-Aktieselskabet »Mærsk«, med en Kapital paa 150.000 Kroner. Selskabets Hovedkontor skal ligge i Sjov Sogn. Bestyrelsen består af Skibsfører Mærsk-Møller og Prokurist Niels Bonnesen.

Socialisme eller Fremskridt.

Af Knud Korst.

Den verdensberømte svenske Nationaløkonom og Finanssekspert Professor Cassel har samlet en Række Agitationsartikler, han gennem en Aarække har skrevet i »Svenska Dagbladet«, i en lille Bog under den voldsomt aggressive Titel »Socialisme eller Fremskridt«.

Denne Bog har i den Grad fyktet Ledende indenfor Dansk Skatteborgerforening med Henrykkelse, at de ikke alene har ladet Bogen oversætte til Dansk og udgive i et ret betydeligt Oplag, men endogsaa udele gratis.

Skatteborgerernes Henrykkelse for Cassels Skrift er let forståelig, thi det er lige Vand paa deres Mølle. Ja, saa vidt gaar deres Bagejstning, at de i Cassels Bog ser et heiligt Skrift af den Art, som giver religiøse Sekterere Frihed paa at udføre endog hjerstøse Handlinger med god Samvittighed. I hvert Fald skriver Skatteborgerforeningen i et Ledssagord til Bogen, at har den (Foreningen) holdt haft visse Betenkeligheder og moralske Tømmermænd ved sine Angreb paa den sociale Lovgivning m. v. (vi har jo alle Hjerte for de smaa Samfund), saa vil dette efter Læseringen af det Casselske Skrift blive helt anderledes; nu kan den med rolig Samvittighed og uden Øllebrødsbarmhjertighed føre sine Angreb til Bunde. Thi den handler i den højeste Morals Tjeneste.

Desværre er Cassels Skriftstykke i Betragtning af, at det stammer fra en Verdensberømt Hånd, et Produkt af daarlige Kvalitet.

En Bog kan man egentlig ikke kalde det; den Samling Artikler, hvoraf den består, er overhovedet ikke svejst sammen til en Helhed. Den er derfor fuld af Gentagelser og Gentagelsernes Gentagelse, og de Emner, der behandles, skifter fra Kapitel til Kapitel uden nogen Pæn, uden Indre Logik.

Dog, hvis Indholdet havde været fremragende, kunde man se bort fra disse Manjer. Men desværre er dette Indhold i det store og hele over al Måde banalt, en Samling gamle Traver, belyst paa en alt andet end original Maade, uden Bøvlmateriale af nogen Art.

Saa var Skatteborgerforeningen langt heldigere med sin Udsendelse af Professor Wieth-Knudsens Bog over dansk Finanspolitik; her var dog en ledende Tanke, en Fyde af Materiale, en klar Opbygning, kort sagt Realiteter at diskutere om.

Det er lidt svært at sige, hvad Kernene i Cassels Bog egentlig er. Men som Helhed kan man sige, at han retter sine voldsomme Angreb paa følgende tre Hovedpunkter i det moderne Samfundsliv: 1) Socialpolitikken og derved forbundne offentlige Udgifter og Skatter, 2) Fagforeningerne, 3) det offentlige Indblikning i økonomiske Affærer.

Om sine Angreb baserer han paa Argumenter, som er os danske saa nderlig velkendte fra Madsen-Mygdals »eneste Tale« og som ikke er mindre trivielle og kvæmende i den Casselske Variation.

Socialpolitikken er ensbetydende med, at det Offentlige beslaglægger driftige Borgernes Indkomster og ansvaret over dem ud uden Tanke paa, at man derved ødelægger den

Kapitaldannelse, som er saa vigtigt et Led i den moderne Økonomi. Tankeløst spiser Demokratiet Kapitaler op, som skulde have dannet Grundlaget for Nationens Fremgang i Velstand, med det Resultat, at Fattigdommen breder sig. Og rent gælt er det, naar det offentlige i større Udstrækning end tidligere tager sine Indtægter gennem progressiv Beskatning, altsaa gennem en forholdsvist kraftigere Beskatning af de mere velstillede. Thi — siger Cassel — dette er ensbetydende med en stykkevis Afskaffelse af den private Ejendomsret, dette Grundlag, hvori den stærke økonomiske Drivkraft, Lysten til at tjene Penge, er fæstet.

Hvor helt ved Siden af Virkeligheden er ikke saadanne Argumenter. Enhver ansvarlig Socialdemokrat er jo dog ganske klar over Kapitaldannelsens fundamentale Betydning for den materielle Fremgang; han ønsker ikke at der bruges mere til Befolkningens daglige Fornødenheder end Nationen har Raad til, d. v. s. uden at Kapitalopsamlingen angribes, medmindre Forholdene ligger saaledes, at Kapitaldannelsen er meget stærk samtidig med, at visse Dele af Nationen lever i elendige Kaar, er det da urimeligt at tage af Kapitalen og dele ud til de elendige.

I Øjeblikket er Situationen i Danmark i hvert Fald den, at der skabes mer Kapital end det er muligt at anbringe rentabelt i danske Erhverv — med det Resultat, at Pengene anbringes i Udlandet. Her kan man altsaa ikke sige, at Sociallovgivningen paa nogen Maade ødelægger Grundlaget for vort fremtidige Næringsliv.

M. H. T. den Paastand, at den progressive Beskatning skulde ødelægge de beskattedes økonomiske Drift, skal jeg anføre, at hele dette Problem er blevet undersøgt bl. a. af en engelsk Beskatningskommission (efter ganske anderledes reelle Metoder end de Casselske). Her udtalte f. Eks. Lord Bradbury: »Jeg kan ikke tænke mig, at nogen bliver mindre ivrig efter at tjene Penge blot fordi man tager Halvdelen af hans Fortjeneste fra ham. I Virkeligheden tror jeg, at dette i en vis Udstrækning kan gøre ham ivrigere, eftersom han — naar han kun har Halvdelen i Behold — naturligvis er meget mere ivrig efter at tjene Penge. Han kan nok sige: Væll, å, jeg maa aflevere Halvdelen af min Gevinst, betaler det sig faktisk ikke at tjene noget i det hele taget. Men jeg tvivler paa, at han i Praksis handler derafter« (Her citeret efter Ernest Wigfords' Artikel om Arveskat i Nationalekonomisk Tidsskrift 1929, S. 126).

Med nogen Hæftighed angriber Cassel Fagforeningerne og disses Bestræbelser for at beherske Arbejdsmarkedet, Fagforeningerne vil Monopol, skriver han, og naar dette er naaet er der intet som kan begrænse deres Lønkrav. Men vilkaarlige Lønforhøjelser vil altsaa medføre højere Priser for Forbrugerne og vil altsaa derved gøre det umuligt for Arbejderne (thi ogsaa disse er jo Forbrugere) eller medføre Arbejdsløshed. Vi kan aldrig naa til en sund Samfundsekonomi, medmindre Arbejderne vil lære at forstaa, at Vejen for dem til en forbedret Lovetod ikke gaar gennem en monopolistisk Magt-

Tandlæge BREND

traffes 11—5. Telf. 114.

udevelse, men ligesom for alle andre og Samfundet i sin Helhed gennem en Højnelse af Arbejds- og hele den sociale Produktions Effektivitet.

Dette sidste, der af Cassel fremstilles som en ny Sandhed for Fagforeningsfolk, er diase sandelig ganske klar paa. Men de er ogsaa klar over, at kun Fagforeningerne kan sikre Arbejderne en passende Andel i Produktionsforøgelsen, som de selv er med til at frembringe; og navnlig i daarlige Tider — eller Tider med stærk teknisk Udvikling — faar Organisationerne en overordentlig Betydning derved, at de hindrer en fuldkommen Demoralisation af Arbejdsmarkedet. Er der blot 100 Mand for meget i et Fag, kan der fra dem udgaa en Uorden, som kan sænke Lønnen til Tusinder af Arbejdere til det rent utrolige.

C. synes ogsaa et Sted at være blevet betænkelig ved sin kategoriske Nedsættelse af Fagforeningerne, idet han skriver: I visse Tilfælde er det muligt at gennemføre en Forhøjelse af Arbejdslønnen paa Kapitalens Bekostning, nemlig hvor Virksomhederne gør sig urimelig stor Fortjeneste ved Udbytning af Arbejdskraften. Og det er netop for at hindre sligt, at Arbejderne maa være organiserede, og den moderne borgerlige Opinion erkender fuldt ud Fagforeningernes Berettigelse som Forkæmpere for Arbejdets Interesser paa Arbejdsmarkedet. — Ser man det, Cassel kommer da dertil, at han kun angriber den Fagforeningspolitik, der gaar ud paa at begrænse Tilgangen til Fagene, men det er jo noget helt andet end Fagforeningspolitik overhovedet.

For Professor Cassel eksisterer Arbejdsløshedspølsen for saa vidt ikke. Arbejdsløshed skyldes kun Mangel paa Tilpasning, siger han; og det Offentlige bør bidrage til at fremtvinge den nødvendige Tilpasning — ved ikke at give Arbejdsløshedensunderstøttelse ud over et vist Minimum. Sandt nok — Arbejdsløshedens skyldes Mangel paa Tilpasning, men en saadan Tilpasning kan jo ofte være vanskelig at tilvejebringe. Naar f. Eks. Mellemamerikas Sukker konkurrerer det danske Sukker ned, saa burde egentlig de Danske, der er beskæftiget ved Sukkerroedyrking, drage til Kuba eller Haiti og dyrke Sukker der, hvilket nok maa siges at være en temmelig mærkelig Tilpasningsproces og derfor nødvendiggøre et vist Hensyn til de arbejdsløse i Danmark.

Endelig er Cassel selvfølgelig en svoren Fjende af alle Indgreb i Erhvervslivet fra Statsmagtens Side, derunder ogsaa offentlig Erhvervs virksomhed. Han skriver, at den private Ejendomsret i overordentlig høj Grad har vist sig at være befordrende paa Menneskers Interesse for at arbejde og for at spare; derfor har Erhvervslivet overladt til det private Initiativ uden Stats Indblikning. Og han retter et drabeligt Udfald mod det han kalder Socialisering, men som han ikke definerer nærmere.

Naar det kommer til Stykket, vil Cassel dog sikkert indrømme, at helt kan man ikke overlade Næringslivet til det private Forholdsbefindende; det er ikke alle Konkurrencestreger, der